

Gato negro

*Маркери етнічної ідентичності в англомовній публіцистиці:
перекладацький аспект*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АКТУАЛІЗАЦІЇ РАСИЗМУ В АНГЛОМОВНІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ.....	6
1.1. Явище расизму, його історично-суспільні підвалини розвитку та становлення на теренах США.....	6
1.2. Класифікація маркерів етнічної ідентифікації в англomовній пресі.....	11
1.3. Особливості англomовного публіцистичного дискурсу.....	14
РОЗДІЛ 2 ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ МАРКЕРІВ РАСОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	19
2.1. Статус публіцистичного перекладу в транслатології.....	19
2.2. Відтворення маркерів расової ідентичності українською мовою: огляд перекладацьких рішень.....	22
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29

ВСТУП

Сучасний світ означився значними зрушеннями в плані розбудови суспільних цінностей, особливо – у повазі до національних меншин. Наявність затверджених цілей сталого розвитку, серед яких скорочення нерівності, лише чіткіше окреслює необхідність вирішення наявних проблем.

Тема расової дискримінації вже кілька десятиліть турбує науковців різних сфер, оскільки є глибоко вкоріненим суспільним явищем. Ксенофобія відчутно позначилася не лише на історії різних народностей, але глибоко закіпилася у мові та мовленні різних культур. Оскільки нині перекладачі виконують важливу роль з поширення адекватної суспільно корисної інформації, тенденції дослідження проявів ксенофобії у перекладних тестах та підходи до їх відтворення не оминули й перекладознавчі студії.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю вивчення особливостей перекладу маркерів етнічної ідентифікації. Огляду расово маркованої частини англomовного вокабуляру присвятили свої доробки Дж. Кроузер, Х. Лоумланд, В. Рейнольдс, О. Якушко, в аспекті перекладу їх також досліджували Н. Р. Гейко, Дж. Флемінг, Х. О. Хусам, Л. Л. Черепанова та ін. Утім, оскільки сучасний переклад відповідає за поширення нових соціальних норм й толерантних цінностей у світі, то постає потреба глибокого вивчення гострих питань. До того ж, вплив ЗМІ на світовий порядок денний демонструє нагальність вивчення критеріїв та закономірностей перекладу маркерів етнічності в його текстах: з одного боку – це важливо на шляху виконання світових завдань, а з іншого – необхідність для полегшення перекладацької праці в цій сфері.

Метою пропонованої наукової роботи постає спроба дослідити маркери етнічної ідентифікації в англomовних публіцистичних текстах з точки зору їх відтворення українською мовою.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних **завдань**:

1. описати основні віхи розвитку ідеї расової сегрегації та етапи її вкорінення у вокабуляр англійської мови;
2. навести лексико-семантичні та структурні типи маркерів етнічності на матеріалах англійськомовного публіцистичного дискурсу;
3. виявити та навести перелік ефективних перекладацьких рішень для відтворення маркерів етнічної ідентифікації українською мовою.

Об'єктом дослідження англійськомовні маркери расової приналежності в публіцистичних текстах, а **предметом** – специфіка їх відтворення українською мовою.

Мета та завдання роботи зумовили залучення таких **методів дослідження**, як синтезу та порівняння (на етапі теоретичного обґрунтування дослідження), семантичного аналізу (в рамках відбору фрагментів публіцистичного дискурсу з досліджуваними одиницями). Окрім того, ми послуговувалися перекладацьким аналізом (для підбору адекватного та ефективного перекладацького прийому), описовим методом (для опису запропонованих перекладацьких рішень).

Теоретична цінність роботи полягає в аналізі перекладацьких прийомів, застосованих для адекватного та коректного відтворення англійських публіцистичних маркерів етнічної ідентичності українською мовою.

Практична цінність. Отримані результати можуть бути використані в лекційних матеріалах з теорії мовленнєвої комунікації та основ перекладознавства, для теоретичного курсу публіцистичного перекладу, а також на заняттях з перекладацької практики.

Апробація результатів дослідження та публікації. Деякі положення пропонованого дослідження відображено у фаховій статті, прийнятої до друку в науковому збірнику «Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія Філологічні науки».

Структура та обсяг роботи. Робота включає в себе вступ, два розділи, п'ять підрозділів, висновки, список використаної літератури. Загальний обсяг роботи складає 33 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АКТУАЛІЗАЦІЇ РАСИЗМУ В АНГЛОМОВНІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

1.1 Явище расизму, його історично-суспільні підвалини розвитку та становлення на теренах США

Однією із цілей стійкого розвитку сучасного суспільства віднедавна є побудова демократичного, вільного від упереджень світу через подолання соціальної та міжетнічної дезінтеграції. Проте, прояви нетерпимості та дискримінації, які і досі трапляються в світі, становлять серйозну перешкоду для її реалізації на місцях.

У резолюції ГА ООН 71/181 від 19 грудня 2016 р. зазначається, що «будь-яка доктрина расової переваги є науково неспроможною, морально осудливою, соціально несправедливою і небезпечною та має бути відкинута, так само як і теорії, які намагаються встановити наявність окремих людських рас» [1]. Однак, доводиться констатувати, що таке негативне суспільне явище як ксенофобія, та расизм зокрема, у їх різних проявах і досі не зникли з життя світового співтовариства, а подекуди й досі розширюють сферу свого впливу в різних регіонах світу.

Явище ксенофобії, яке включає досліджуваний нами феномен расизму, вважається комплексним, оскільки охоплює низку факторів, як психологічних, історичних, культурних, так і демографічних, політичних, економічних. Для кращого розуміння різниці між поняттями ксенофобії та расизму вважаємо за необхідне проаналізувати буття першого.

Аналіз лексикографічних джерел демонструє, що термін «ксенофобія» походить від гр. “*xénos*” (чужинець) та “*phóbos*” (страх) – страх перед чужинцями [47], та розуміється у першу чергу як «сильне почуття неприязні чи страху людей з інших країн [46; 48]» чи «надзвичайна неприязнь чи страх перед іноземцями, їх звичаями, релігіями тощо [49]».

Подальші розвідки показують, що серед вчених немає єдиного підходу до визначення ксенофобії. Американська психологиня О. Якушко, зазначає, що ксенофобія може визначатися як упереджене ставлення, афективна та упереджена поведінка щодо іммігрантів та тих, які сприймаються як іноземні громадяни [50, с. 41]. Тоді як британський учений Дж. Кроузер взагалі дуже узагальнено визначає її як «сильну неприязнь чи страх, недовіру [37, с. 1385]».

На переконання відомих учених-соціобіологів В. Рейнольдса та І. Вайна, ксенофобія – це «психологічний стан ворожості чи страху перед сторонніми людьми» [45, с. 28]. Відмітно, що Дж. Бордо у своєму визначенні терміну надає страху іноземців рис ірраціональності [33, с. 4], що апелює до розуміння ксенофобії як психологічного явища.

Американська дослідниця Х. Лоумланд у своїй роботі стверджує, що ксенофобія опирається на притаманне людині розуміння, що «певні групи людей не належать до її нації чи соціального об'єднання» [41]. Учена опирається на фундаментальне психологічне дослідження, виконане Д. Канетті-Нісім та А. Педахзур стосовно факторів ксенофобії у мультикультурному суспільстві, які розглядають ксенофобію як почуття страху перед представниками інших соціальних груп, викликане сукупністю соціальних, психологічних, культурних та політичних факторів [34, с. 319].

Услід А. А. Гринчак, ксенофобію прийнято розглядати у широкому та вузькому значенні. У широкому значенні поняття базується на загальному понятті страху перед «іншими» і включає загалом негативне ставлення до представників «інших груп», актуалізацію належності до яких відносяться ознаки раси, етнічності, національності, статі, сексуальності, віку, класу, регіону проживання, функціональної неспроможності (чи за станом здоров'я) тощо. У вузькому розумінні явище ксенофобії вивчають як негативне відношення до представників певних рас, національностей та етносів, яке простежується у негативних емоціях та упередженому ставленні до представників інших культур [10, с. 16-17].

У результаті проведеного аналізу теоретичного матеріалу, ми розуміємо расизм як вид ксенофобії, який полягає в усвідомленому чи несвідомому переконанні у первинній перевазі однієї раси над іншою, з якого випливає, що «вища» раса повинна посідати домінуюче місце та панувати над тими, хто відноситься до «нижчої» раси [20, с. 152].

Оскільки поняття расової дискримінації, як і ксенофобії, також є комплексним, то виділяють різні її форми. Зокрема, Європейська комісія проти расизму та нетерпимості визнає дві окремі форми дискримінації – пряму та опосередковану. Так, пряма дискримінація – це офіційно закріплені органами влади рішення з метою обмеження прав частини населення за певною ознакою належності до тієї чи іншої соціальної групи. На противагу, непряма дискримінація – випадки вимоги відповідності критерію, які не можуть бути виконані особами, котрих об'єднують за такими ознаками як раса, мова, релігія, громадянство або етнічне походження; або практична діяльність, яка створює для цих осіб незручні обставини, за винятком ситуації, коли цей фактор має об'єктивне та розумне виправдання [1].

Мирне співіснування різних культур збагачує кожне суспільство, однак може призводити також і до суперечностей та страхів серед представників певних спільнот. Зазначимо, що явище расизму, прямого чи опосередкованого, не нове, та демонструється світовими практиками здавна. Тим не менш, постійне прискорення глобалізаційних процесів не дає сучасним націям адаптуватися до інтенсивних імміграційних процесів, що природно викликає відчуття страху за себе та свою територію, тим самим підвищуючи рівень нетолерантності у світі.

Демократичне суспільство визначається не лише формальними документами та регламентованою роботою певних установ. Багато у чому демократія залежить від самих громадян та їх готовності слідувати принципам демократичної спільноти у побуті, а особливо – у гідному ставленні до меншин, які проживають разом з ними. Тим не менш, феномен ксенофобії, зокрема

расизму, є одним із найпоширеніших проявів нетерпимості не лише в сучасному світі, але й історичній практиці також.

Огляд теоретичних робіт з історії показав, що вчені не мають єдиної думки стосовно року чи епохи виникнення расизму. Так, у дослідженні Д. М. Писаного фігурують різні варіанти, за якими расизм є породженням епохи географічних відкриттів або ж капіталізму. Однак окремі елементи расизму, такі як твердження про «вроджену неповноцінність народів», з'явилися ще в епоху античного рабовласництва [22, с. 41]. У працях Аристотеля зустрічаємо наступне: «Полювати слід як на диких тварин, так і на людей, що, будучи від природи призначені до покори, не бажають підкорятися. Така війна за природою своєю справедлива». А китайський історик Бань Гу зазначав, що у варварів людські обличчя та серця диких звірів, тому мудрий правитель має ставитися до них, як до тварин [24, с. 248].

Вельми логічним є припущення, що розквіт расистських упереджень припав саме на добу Великих географічних відкриттів. Але історик Д. М. Писаний авторитетно це спростовує, аргументуючи, що расистські теорії були додатковою аргументацією для прибічників работоргівлі і рабства, а тому найбільшої уваги отримали саме у період боротьби з трансатлантичною работоргівлею і плантаційним рабством на Півдні США [18, с. 95-96].

Основоположником расистських концепцій вважають П. Кампера (1722 - 1789) голландського лікаря та краніолога, який у своїх дослідженнях скелетів людей та людиноподібних мавп вивів поняття «лицевого кута», на основі якого висунув твердження про верховенство європейців над африканськими неграми [14].

Услід за П. Кампером видав свою роботу його наступник Ч. Уайт (1728 - 1813), у якій він стверджував, що європейці перевищують африканців не лише фізично, але й розумово. У подальшому американський лікар Д. Сміт поширив цю теорію на індіанців [2, с. 129].

Дослідниця С. Ю. Абрамова стверджує, що різниця між африканцями та європейцями практично не зачіпалася аж доки не виникла необхідність

підтримання работорівлі як легальної галуззі, а релігійні та економічні аргументи вже не мали сили [2, с. 148].

Щойно расизм став у пригоді работорговцям та плантаторам, світ побачив ряд публікацій із викривленими теоріями щодо «нижчого еволюційного становища негрів». Так, американський антрополог С. Дж. Мортон, а пізніше його учні Д. Р. Гліддон та Д. К. Нотт, перекручуючи та фальсифікуючи наукові дані, прагнули утвердити погляд на негрів як на особливий, примітивний різновид людей [42; 43]. У 40–50-х рр. XIX ст. у США навіть виникла особлива школа расистської антропології, одним із лідерів якої був лікар С. Картрайт (1793 – 1863). У своїх працях він обґрунтував залежність між кольором шкіри негрів та їх поведінкою, розумовими здібностями та хворобами [35].

Проте однією із найвпливовіших вважають праця графа Ж.-А. де Гобіно 1855 р. «Досвід про нерівність людських рас». Роздуми Гобіно являли собою чудово аргументовану опозицію гуманістичним ідеалам свободи, рівності та братерства, які на той час активно поширювалися світом [8].

У подальшому протягом кількох десятиліть рабство і расизм у Сполучених Штатах Америки почало підкріплюватися нормативно, наприклад, існуванням «чорних кодексів», у яких законодавчо закріплено безправ'я негрів. У Конфедерації Сполучених Штатів (1861 - 1865 рр.) расизм взагалі став державною ідеологією [17, с. 102]. Аналіз опрацьованих матеріалів дозволяє погодитися із словами С. Хантінгтона про те, що «більшу частину своєї історії США були расистською країною. Білі американці завжди ставили себе вище за негрів, індіанців, азіатів та мексиканців і не вважали їх усіх повноправними членами суспільства» [29, с. 95].

Утім, навіть через стільки десятиліть боротьби і начебто вкорінення ідеї расової толерантності, ідеї расизму і досі існують, хоча більшою мірою перейшли у стан латентних практик, підлаштувавшись під обставини та лідерів сучасного світу. Мова сучасних англомовних ЗМІ хоча керується ідеями

толерантності та політкоректності, утім, викликає особливе зацікавлення у вивченні вербалізації расової приналежності та їх перекладацького аспекту.

1.2. Класифікація маркерів етнічної ідентифікації в англomовній пресі

Публіцистичний дискурс, оскільки є ваговою частиною соціальної культури, виступає транслятором майже всіх існуючих стереотипів, окрім того, він може виступати їх конструктором, а саме: сприяти расовій самоідентифікації, формувати систему цінностей мультикультурної спільноти, стилю життя та способу мислення, ролей та стосунків представників різних рас та національностей, набутих ними в процесі соціалізації [33, с. 26].

Публіцистичні стандарти вимагають подавати толерантні повідомлення, через расовочутливу мову зокрема. Через вимоги політкоректності до називання представників різних рас у публіцистичних текстах, виникла ціла низка різних маркерів расової ідентифікації. У ракурсі пропонованого дослідження ми вважаємо необхідним побіжно оглянути їх можливі типи, оскільки особливості цих слів можуть становити складнощі при перекладі українською мовою.

Так, услід А. В. Зінченко та Г. С. Вернидуб, значення расової віднесеності може виявлятися як інгерентно, так і референтно, а тому доцільно виділити **нейтральні та специфічні маркери расової ідентифікації** [12, с. 85]. До **нейтральних** відносять сполуки, які мають нульову семантику расової чи національної приналежності та можуть бути використані в публіцистиці в якості звертання до низки рас/національностей:

Anya Taylor-Joy wrongly called 'woman of colour' (The Independent, 2021, March 2);

*One of the two candidates in Boston's historic mayor's race has found herself questioned about her decision to identify as **a person of color*** (The Independent, 2021, October 31);

*This is America: **Santas of color** are the most magical part of my Christmas experience. We need more of them* (USA Today, 2021, December 16);

*LA Times Today: Freeways force out residents in **communities of color** – again* (Los Angeles Times, 2021, December 2).

На противагу вищенаведеному типу, у яких досліджувані лексеми не обтяжені зайвими вказівками на етнічну приналежність, дослідницями було виділено **специфічні маркери** [12, с. 86], які поділяються на два підтипи:

1) **маркери, що семантично вказують на конкретну расу:** *Louisiana girl becomes first African American winner of Scripps spelling bee* (Los Angeles Times, 2021, July 8); *Redefining their **Korean American** identity through a new deli* (Los Angeles Times, 2022, January 9); *L.A. Rep. Lucille Roybal-Allard, the first **Mexican American** woman elected to Congress, will retire* (Los Angeles Times, 2021, December, 20);

2) **маркери, що денотативно вказують на расу:** *Considering the actual diversity of Washington Heights, the fact that only one member of the ensemble cast is a **dark-skinned** actor looks like colourism* (Independent, 2021, June 19); *Walker & Co.'s Bevel opened the door for a new generation of **Black** skin-care products. Now labels including Buttah, Nature Boy, Ceylon and Brands by Basnight have their own offerings to address the skin-care and haircare needs of **Black** men* (Los Angeles Times, 2020, September 4); *Australia care home job ad says **dark-skinned** people should not apply* (The Independent, 2020, June 27);

3) **маркери, що поєднують ознаки двох попередніх підтипів:** *The panel has a monumental challenge: crafting a historic reparations proposal that earns the support of **Black Californians** and a majority of California lawmakers* (Los Angeles Times, 2020, December 9); *The top 100 most powerful **black Britons** have been announced - and businesswoman Jacky Wright tops the list* (The Independent, 2021, October 15); *Directors should honor African Americans by hiring **Black Americans** to play them* (Los Angeles Times, 2021, May 28); *Sir Lenny Henry has written an open letter to encourage **Black Britons** to take the Covid-19 vaccine* (The Independent, 2021, March 30).

Авторки типології зазначають, що лише частина із цих типів виражає толерування назв етнічностей (маркери нейтрального характеру та специфічні маркери із семантичним значенням расової приналежності), тоді як решта володіє нижчою здатністю до вираження расової чутливості.

На нашу думку, специфічні маркери, які містять вказівку на колір шкіри взагалі можна вважати умовно толерантними. Відомо, що історична практика расизму постійно маніпулювала кольором шкіри національних меншин. Тим не менш, ми вважаємо, що в умовах становлення расовочутливої мови газетні статті із темношкірими фігурантами є певним «тестовим майданчиком» для сприйняття/не сприйняття сучасним суспільством подібних апеляцій.

Услід типології актуалізаторів расової приналежності, **структурні типи маркерів етнічної ідентифікації** можна розділити на три підтипи:

1) **однокомпонентні**: *Why a novelist shifted to essays about the 'disorientation' of being **Black** in the world* (Los Angeles Times, 2021, November 30); *He went from spewing vitriolic xenophobia to realizing **Latino** voters should not be taken for granted* (The Independent, 2021, December 30); *I can see why **Africans** love Robert Mugabe, but Zimbabwe deserved more than violence and fear* (The Independent, 2021, September 6);

2) **двокомпонентні**: *'Kwanzaa is necessary': The holiday celebrating African American culture presses on virtually, again* (USA Today, 2021, December 27); *The report found a widening hunger gap between Black and white households, with 21.7 per cent of **Black families** experiencing food insecurity, compared to 7.1 per cent of white households* (The Independent, 2021, September 8); *Covid-19 death rate among **African Americans** and Latinos rising* (The Guardian, 2020, September 8); *For **Latino Americans** the increase was even more stark, rising from 46 to 54 per 100,000 – an increase of nine per 100,000 when rounded* (The Guardian, 2020, September 8);

3) **трикомпонентні**: *Environmental racism is killing **Americans of color*** (The Guardian, 2020, July 28); *Chicago Mayor Lori Lightfoot says the only one-on-one interviews she will do to mark two years on the job will be with*

journalists of color (The Independent, 2021, May 20); *As a dark skinned boy from an especially poor part of Havana, he was forced to audition for the national ballet school by his father* (The Independent, April 26).

Зауважимо, що найбільшим рівнем толерантності володіють дво- та три-компонентні маркери етнічності, оскільки включають у себе лексеми, які позначають не лише расу, але й територіальну приналежність, або нейтрально вказують на колір шкіри завдяки лексемі “*colour*”. На противагу, однокомпонентні маркери расової ідентифікації володіють зниженим рівнем толерування, оскільки інтерпретація останнього значно залежить від контексту. Зважаючи на завдання трансляції соціальних цінностей расової рівності, яке стоїть перед англійськими ЗМІ, такі найменування дедалі частіше можуть уникатися.

Огляд корпус маркерів расової ідентифікації продемонстрував, що залежно від їх структури та лексичного наповнення залежить рівень толерантності, який вони реалізують. Хоча усі наведені приклади маркерів етнічності не відносяться до дисфемізмів, проте, залежно від контексту, також можуть порушити норми політкоректності. Описаний аналіз маркерів, уживаних у публіцистиці, хоча й не є вичерпним, проте значно сприятиме кращому розумінню прихованих проблем, які можуть виникнути під час виконання перекладу.

1.3 Особливості англійського публіцистичного дискурсу

Засоби масової інформації сьогодні є одним із найпотужніших каналів трансляції інформації, що, з одного боку свідчить про доступність інформації широкому загалу, а з іншого – про масштабні можливості впливу на формування суспільної думки, спрямовуючи її у необхідне русло.

Англійська публіцистика є найпоширенішою, що зумовлюється не лише панівною позицією англійської мови у світі, але й впливовістю країн, де ця мова визнана офіційною (США, Великобританія, Канада тощо). Такий синтез

соціального та лінгвістичного пояснює постійну міжгалузеву увагу до аналізу явища публіцистики, не оминаючи й філологів.

Значна кількість дослідників (Ф. Бацевич, І. Бехта, Т. ван Дейк, В. Кінч, В. Красних, Н. Д. Арутюнова, Г. Г. Почепцов та ін.) намагалися витлумачити поняття дискурсу. Різноманітність методологічних підходів до дискурсивних досліджень, розглядають його як «усі форми мовної інтеракції, формальної та неформальної, а також письмові тексти усіх видів» [44, с. 7], або як «специфічну форму продукування знань» [38, с. 261].

Дискурс часто зіставляється із поняттями тексту та мовлення. Пара «дискурс - мовлення» представляє мовлення як процес мовленнєвої діяльності та його результат, а дискурс - «закінчене комунікативне явище, яке полягає у взаємодії учасників комунікації шляхом вербальних текстів та/або інших знакових комплексів у певній ситуації та у певних соціокультурних умовах спілкування» [30], як «мовлення, заглиблене в життя» [4, с. 137].

Публіцистику часто розуміють як вид літератури, зосередженій на загальних і політичних питаннях, важливих для суспільства. Історія існування публіцистики показує, що цей соціальний вид спілкування набагато давніший, аніж його сучасне розуміння «журналістика». Так, в США першими публіцистами були юристи, а не журналісти. Деякі дослідники навіть вважають, що будь-який твір може стати публіцистичним, якщо він більшою мірою критичний, оперативний та злободенний [23].

Зважаючи на розгалуженість публіцистичного дискурсу, зазначимо, що наш науковий інтерес зосереджується на англomовному газетному дискурсі, оскільки йому властиві аналітичність змісту, регулярність та, з-поміж іншого, свідомий підхід читача до вибору газетного джерела [30].

На переконання О. Коновець, публіцистичний дискурс відповідає публіцистичному тексту, а його ознаки співпадають із властивостями газетно-мовленнєвого стилю [13, с. 12]. Учені зазначають, що цей тип дискурсу постає дистанційною формою комунікації як інституціонального, так і когнітивного

характеру, а основними її учасниками виступають представники ЗМІ як соціального інституту та, відповідно, читацька/глядацька аудиторія [25, с. 90].

Дослідник І. Михайлин, аналізуючи особливості публіцистичного дискурсу, перелічує такі його ознаки публіцистичності [16, с. 4]:

1. оперативне інформування;
2. тлумачення подій і фактів;
3. вираження і формування громадської думки;
4. фактичність;
5. практична цілеспрямованість;
6. ораторський стиль.

Публіцистичний дискурс вважається дистантною формою комунікативної діяльності інституціонального та когнітивного характеру, основними учасниками якої є ЗМІ та уся аудиторія. Саме цьому типу дискурсу віддається ученими домінантна роль у сучасному світі, оскільки його суб'єкту приписується найбільш еластична соціальна роль, яка виражається у оприлюдненні інтересів соціуму як загалом, так і окремих його представників [25, с. 90].

Більше того, цей дискурс розглядається як ідеологічно структурована друкованими засобами масової інформації символічна система, яка відповідає інтересам домінуючої соціальної групи, зумовлює процес сприйняття соціального контексту, тому в межах цієї системи відбувається репрезентація та коригування соціального контексту [25, с. 90].

Через гармонійне поєднання різних аспектів у фрагментах публіцистичного дискурсу, його подекуди тлумачать як символічну структуру відтворення влади (Я. Б. Брухаль [6, с. 20]), як підвид політичного дискурсу (О. В. Дудолодова [11]), як корелят публіцистичного стилю (О. С. Гончар [9]). Дослідниця Тишаківа Л. Т. характеризує газетний дискурс за набором властивих йому постійних та факультативних ознак. Так, постійні ознаки характеризують його як письмовий, дистантний, з індивідуально-колективним

суб'єктом і неконцентрованим масовим адресатом, а серед факультативних найважливішою є ознака персуазивності [27].

У ракурсі теми пропонованого дослідження, сучасний англomовний публіцистичний дискурс розглядається як вид інформаційно-орієнтаційного інституційного дискурсу, що здійснюється через медіа, володіє набором постійних та факультативних ознак і продукує конкретно встановлений та яскраво виражений авторський актуальний погляд на стан речей [25, с. 91].

У ракурсі нашого дослідження важливим видається погляд на публіцистичний дискурс як на галузь взаємодії мовних і немовних факторів, глобальною ціллю якої є формування певної думки в адресата. Так, в умовах масової комунікації дискурс, з-рештою, об'єднується вже не відображенням ментальності чи тематичною спільністю, але метою комунікації, а саме, прагненням вплинути на реципієнта, підготувати його до адекватної соціальної взаємодії із адресантом [31, с. 4].

Зазначимо, що у дискурсі відображається певна ієрархія знання, необхідна для володіння реципієнтом і відправником інформації. Публіцистичний дискурс, як будь-яке лінгвокультурне явище, має позалінгвальний та лінгвокогнітивний плани вираження, окрім лінгвального.

Таким чином, екстралінгвальний план вираження публіцистичного дискурсу включає інформацію про продуцента (статус, політичне спрямування, ідеологічна забарвленість видання, колективне авторство, оперативність створення й споживання тексту, періодичність) та інтерпретатора (орієнтація на конкретну аудиторію) [15].

Лінгвокогнітивний план, у свою чергу, реалізується когнітивними моделями, які репрезентують усю екстралінгвальну інформацію у мовній свідомості реципієнта, впливають на породження та сприйняття текстів дискурсу та обумовлюють добір мовних засобів [15].

На переконання Я. Б. Брухаль, англomовний публіцистичний дискурс визначається великою кількістю кліше, готових до розуміння конструкцій, зворотів та комунікативних забобонів. У той же час, у публіцистиці панує

багато засобів та прийомів, що не прижилися у мові та виникають в умовах конкретної комунікативної ситуації, які уводяться з чітко поставленою метою [5, с. 25-26].

Серед багатьох інструментів, що описують сучасний англомовний публіцистичний дискурс, розрізняють процес пошуку альтернативної стратегії вираження. Його сутність полягає у підборі та обранні певного альтернативного мовного засобу вираження для реалізації інформаційно-емоційного впливу на реципієнта з метою отримати позитивний комунікативний результат [5, с. 26].

Пошук альтернативних мовних засобів вираження є суголосним об'єкту та предмету нашого дослідження з кількох причин: по-перше, сприяє утворенню широкого ряду маркерів ідентифікації етнічності в англійській мові (для нейтрального та толерантного позначення представників різних національностей); по-друге, сприяє пошуку та встановленню набору їх перекладацьких еквівалентів різними мовами, зокрема українською; по-третє, супутньо допомагає встановленню та вкоріненню цінностей гуманності в англійській та українській лінгвокультурах.

Тяжіння сучасного суспільства до мультикультуралізму має певні наслідки, які, в першу чергу стосуються побудови відношень та комунікації між представниками різних національностей. Ідеологія расизму, яка тривалий час пропагувалася у світі, сьогодні значно зменшила масштаби поширення в цивілізованих країнах. Натомість, вона лишила по собі вербальні прояви, міцно вкорінені в мову.

Панівне становище англійської мови у світі, впливовість англомовних газет на формування суспільної думки, поширення ідей толерантності різних етнічностей спонукнуло до поглибленого вивчення маркерів расової ідентичності саме в текстах англомовного публіцистичного дискурсу, та, зрештою, виокремлення вдалих перекладацьких підходів у межах публіцистики.

РОЗДІЛ 2

ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ МАРКЕРІВ РАСОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

2.1. Статус публіцистичного перекладу в транслятології

Публіцистика постає свого роду книгою подій, сховищем інформації, яке допомагає проаналізувати освіту та оцінку суспільної та культурної ідентичності, про що зауважує М. Конбой [36, с. 13]. Відтак, інтерес до вивчення усіх аспектів, пов'язаних із мовою і мовленням публіцистики є лише природнім.

Однак, вивчення теоретико-методологічних підвалин транслятологічної частини нашого дослідження показало, що переклад публіцистичних текстів виокремлюється небагатьма науковцями, зокрема В. В. Алімовим, Л. Л. Нелюбіним, А. В. Фьодоровим. Власне, останній називає переклад публіцистичних текстів перекладом суспільно-політичних текстів та зауважує, що він відноситься до типу перекладів, які виокремлюються за жанрово-стилістичною приналежністю оригінальних текстів [28, с. 169]. К. Райс у свою чергу критикує думку про хоч-яку самостійність перекладу публіцистики. Натомість пропонує вважати їх переклад лише проміжною формою, яка є наслідком «переплетіння» кількох інших типів тексту [21].

Така невизначеність перекладацького статусу публіцистичних текстів, на думку С. Баснетт, логічно пояснюється специфікою самої публіцистики: газетні тексти перш за все вивчаються з ракурсу взаємовідносин між автором та аудиторією, умотивованості тексту, підходів до реалізації цілей у ньому. Проте вчений наголошує, що деталі процесів конвертування цих самих текстів з однієї мови на іншу мало обходять дослідників [32, с. 134].

Услід цій думці, релевантною є думка В. В. Алімова щодо перекладу публіцистики. Так, учений вирізняє публіцистичний переклад як самостійний вид, називаючи його терміном «загальний переклад», та позиціонує на рівні із художнім та спеціальним типами перекладу. При чому, характерною

особливістю зазначається поєднання художнього та спеціального типів перекладу [3, с. 26].

Н. Р. Гейко також є прихильницею цієї позиції: публіцистичний переклад є самостійним видом перекладу, оскільки відрізняється від художнього та спеціального типів перекладу функціональною, комунікативною та прагматичною спрямованістю. Також дослідниця зазначає, що термінологія, яка використовується в спеціальному перекладі, розрахована, на вузьке коло користувачів, у той час як термінологія та лексичний склад публіцистичних текстів в цілому розрахований на широке коло читачів, та проникають майже у всі сфери життя людини [7, с. 50].

У пропонованій роботі ми підтримуємо статус публіцистичного перекладу як самостійного, а спектр наведених дослідницьких думок лише додатково підкреслює необхідність аналізу перекладацьких особливостей публіцистичних матеріалів із приділенням особливої уваги маркерам расової ідентичності.

Питання особливостей публіцистичного перекладу неодмінно призводить до потреби визначення його функцій, яких виділяють дві: ознайомча та стимулююча. Так, ціль ознайомчої функції полягає об'єктивному інформуванні читача про актуальні проблеми. Стимулююча функція виявляється в тому, що публіцистичний текст надає певний вплив на читача з метою формування певного ставлення до суспільно-політичної статті, погляду на подію, що описується, позитивної або негативної оцінки дійсності [7, с. 51].

На переконання Х. О. Хусама, під час перекладання публіцистичного тексту перекладач вирішує два основні завдання: 1. культурно-орієнтовану (пов'язана з функцією ТО); 2. лексико-семантичну (пов'язана з проблемами перекладу термінології). Оскільки переклад ужитих термінів досить часто торкається питань ідеології та суспільних цінностей, то у реципієнта можуть виникнути проблеми інтерпретації та розуміння деяких термінів. З-рештою, це може призвести до розбіжностей на різних політичних рівнях, саме тому перекладачеві необхідно бути обізнаним в актуальних суспільних трендах та володіти інформацією про актуальні події у світі [40, с. 21-22].

Аналіз теоретичних джерел показав, що при публіцистичному перекладі до ТП висуваються виключні вимоги: він має бути прагматично дієвим, володіти властивостями правильно реалізувати закладені в нього автором ТО практичні завдання і при цьому бути максимально точним та політкоректним, суголосно оригіналу» [7, с. 57].

Тут варто дещо розширити думку позицією С. Г. Тер-Мінасової, яка вважає, що політична коректність мови виявляється у прагненні знайти нові способи мовного висловлювання замість тих, які зачіпають почуття та гідності людини звичайною мовною нетактовністю та/або прямолінійністю щодо расової та статевої приналежності, віку, стану здоров'я, соціального статусу, зовнішнього вигляду і т.п. [26, с. 216].

Проте, маємо зауважити, що погляди перекладознавців на політкоректність розділяються. Так, деякі вчені переконані, що необхідно дотримуватися правил політкоректності у всіх її проявах, вважаючи, що політкоректність – це правила гарного тону, дотримання яких допомагає толерувати почуття інших [19]. На противагу цій думці, існує погляд, що політкоректність – це непотрібне суспільству явище, яке як раз підкреслює соціальну нерівність, расову належність та принижує того, кому адресовано [39].

Зауважимо, що для нашого дослідження ідея політкоректності в перекладі видається вкрай важливою. Поняття політичної коректності є відносно новим, а тим більше в перекладі українською мовою, через що при перекладі слів і виразів, які можуть відноситися до цієї групи, можливі перекладацькі втрати. Перекладні труднощі можуть виникати також через те, що політично коректна лексика відображає реалії життя суспільства, традиційно притаманні іншій історії та культурі, що вимагає від МП певних підлаштувань, а від перекладача – значних зусиль задля збереження прагматичного інтенціоналу.

У світлі соціальних рухів за права національних меншин, які за останні роки набули значного поширення, увага до перекладу публіцистичних текстів на дотичних до цієї теми потребує від перекладача ретельної уваги до слів,

що позначають приналежність до певного етносу, соціальної групи, та обрання політкоректних еквівалентів у мові перекладу.

У нашій роботі ми дотримуємося першого погляду, вважаючи, що політкоректність, по-перше, є проявом поваги інших людей, а також необхідною характеристикою публіцистики. Оскільки ЗМІ є відображенням сучасних тенденцій, а політкоректність – це якраз і є характеристика сучасного суспільства, то й переклад публіцистичних текстів має дотримуватися установок, які транслюють повагу до представників усіх рас та національностей.

2.2. Відтворення маркерів расової ідентичності українською мовою: огляд перекладацьких рішень

Аналіз дібраного матеріалу з позицій перекладацьких прийомів дозволив зробити висновки про ефективні практики передачі лексики на позначення етносів та національностей. Так, попереднє вивчення дібраного англомовного матеріалу з позицій наявності готових україномовних відповідників показало, що **еквівалентний переклад** є ефективним для передачі необхідного значення зі збереженням толерантності.

Нами було виявлено, що у переважаючій кількості випадків расово маркованих назв трапляється саме ад'єктивна лексема *black*. Проте, на нашу думку, вона є однією із найлегших для перекладу в плані збереження політичної коректності: за рахунок наявності в українському вокабулярі перекладача загальноживаних відповідників «темношкірий», який досі визнавався як політкоректний у націй мові, наприклад: *Black pastors: Ahmaud Arbery case highlights historical community role* (USA Today, 2021, December 7) – **Темношкірі** пастори: Справа Ахмада Оберрі підкреслила важливу роль існування історичної спільноти (переклад М. Руденко); *For Black Principal Dancers, Rarefied Air* (The New York Times, 2015, June 30) – *Атмосфера*

розряджається з призначенням першого **темношкірої** директорки танцювальної школи (переклад М. Руденко).

Утім, варто зауважити, що фрагменти із субстантивним маркером *black* володіють зниженим рівнем політкоректності: непоширеність конструкції акцентує увагу читача лише на одній ознаці суб'єкта, через що може спричинити негативні асоціації. При еквівалентному перекладі збереження рівня толерантності також є сумнівним і може бути застосованим лише тоді, коли інші перекладацькі прийоми спотворять сприйняття тексту, як-от у пропонованому прикладі: *'Blacks for Trump': The strange story of the US President's least likely fan who considers Oprah Winfrey the devil* (The Independent, 2017, August 24) – **«Темношкірі за Трампа»: дивна розповідь про найнебажанішого послідовника американського Президента, який вважає Опру Вінфрі дияволом** (переклад М. Руденко). «*Blacks for Trump*» є неофіційним рухом частини темношкірих американців на підтримку колишнього президента США Д. Трампа для спростування його «ксенофобної» репутації. Ми переконані, що еквівалентний прийом є найкращим у цьому випадку: по-перше, він дозволяє зберегти специфіку виразу як лозунгу; по-друге, поширюючи публічно саме такий апелятив, послідовники руху демонструють, що для них уживання цієї лексеми не містить натяку на расизм, чи нетолерантність загалом.

Як вже зазначалося, випадки ТО із словосполученнями, обтяженими расовою ідентифікацією, переважно не становлять складнощів, що можна відстежити також на прикладі двокomпонентних маркерів: *The Pillars of African American History: Ibi Zoboi's Kwanzaa Picture Book* (The New York Times, 2021, December 10) – **Стовпи афроамериканської історії: Кванзійська фотокнига Ібі Зобої** (переклад М. Руденко). У пропонованому фрагменті для расово-маркованої лексеми існує зручний україномовний відповідник – ад'єктив «афроамериканський», який вважається загальноприйнятим та політкоректним, оскільки одночасно вказує на її етнічність, і приналежність до громадян США.

Утім, у деяких випадках інших маркерів етнічної ідентифікації еквівалентний перекладу не завжди буде вдалим. Наприклад, у фрагменті “*Mayoral races could be huge milestones for Asian Americans*” (The Independent, 2018, March 22) переклад українською може звучати як «*Вибори на пост мера можуть стати значною віхою для американців азійського походження*» (переклад М. Руденко). Необхідність застосування прийому додавання спричинена відсутністю в українському політкоректному вокабулярі зручного однолексемного відповідника на кшталт «афроамериканський». Відтак, вважаємо, що перекладацьке поширення конструкції завдяки введенню лексеми «походження» дозволить зберегти значення та не порушити норм толерантності. Аналогічне рішення було також застосовано при перекладі фрагменту “*Are Arab Americans people of color? Mayor vote raises issue*” (Independent, 2018, March 22)” – *Невже американці арабського походження також відносяться до кольорового населення? Питання нагального значення під час виборів на посаду мера* (переклад М. Руденко).

Тим не менш, у корпусі виявлених прикладів траплялися випадки расово-маркованої лексики, які потребували еквівалентного перекладу із заміною частин мови, як-от в уривку “*Nathan Martin, an American-born Black runner, has history in mind at New York City Marathon*” (USA Today, 2021, December 10) – *Натан Мартін, темношкірий американець, придумав в голові цілу історію, доки брав участь у Міському марафоні Нью-Йорку* (переклад М. Руденко). Складнощі збереження політкоректності при перекладі расово маркованих лексем у цьому випадку становили словосполуки *American-born Black runner*, оскільки еквівалентний переклад українською мав би нековирний вигляд. Саме тому вдалим перекладацьким рішенням вважаємо заміну частин мови у поєднанні зі смисловою перестановкою. Крім того, ми вдалися до опущення слова *runner* задля уникнення логічної тавтології, оскільки далі в реченні вказується, що пан Мартін був учасником відомого марафону.

Аналіз перекладацьких рішень, які сприяли б збереженню прагматики та політичної коректності по відношенню до названих національних меншин в англомовних текстах публіцистичного дискурсу, показав, що найбільших складнощів перекладачі можуть зазнавати при перекладі ТО з поширеною конструкцією “*noun + of + color*”, до прикладу: *Local elections see historic victories for people of color* (USA Today, 2021, November 3). Аналізуючи варіанти перекладу расово маркованої лексеми, ми дійшли висновку, що є кілька можливих:

1. *Історичні перемоги не білого населення на місцевих виборах* (переклад М. Руденко);
2. *Історичні перемоги для населення з не білим кольором шкіри на місцевих виборах* (переклад М. Руденко);
3. *Історичні перемоги для кольорового населення на місцевих виборах* (переклад М. Руденко).

Усі перелічені варіанти є еквівалентними перекладами наведеного уривку, проте, на наше думку, не зберігають відповідний рівень політкоректності. Так, вживаючи сполуку «не біле населення» перекладач вказує на відмінність в кольорі шкіри електорату. Залучення сполук із лексемою «кольоровий» в українській мові може також мати дисфемістичне значення. Оскільки перекладач публіцистичних творів може часто стикатися з уривками такого рівня неоднозначності, то ми пропонуємо покеровуватися таким **алгоритмом перекладацьких дій**:

1. визначитися, чи є вказівка в тексті статті на точне походження етносу, про який йде мова. Якщо в повному ТО зазначено, про кого саме ведеться мова, то використати прийом контекстуальної заміни на найбільш точний відповідник;
2. у випадку відсутності точної вказівки, порадитися із редактором видання, у якому буде надруковано перекладений матеріал, щодо обрання одного з можливих варіантів перекладу. Існує ймовірність, що видання вже

послугується певним усталеним політкоректним вокабуляром, яким і варто скористатися перекладачеві;

3. повторно перечитати повний ТО та самостійно обрати один адекватних перекладацьких еквівалентів. Ми також вважаємо, що в цьому випадку перекладач має володіти набором аргументів на підтримку обраного перекладацького рішення – у випадку виникнення конфлікту інтересів.

Переклад публіцистичних текстів, хоча досі визнається небагатьма транслятологами як самостійний, проте вже встиг набути певних форм, вимог до нього та можливих ефективних рішень. Більше того, оскільки особливістю сучасної публіцистики є поширення суспільних цінностей, то на перекладачеві публіцистики лежить не менша відповідальність за адекватне їх відтворення у ході виконання перекладу.

Питання толерантності та анти-расизму на сьогодні вимагає додаткового напрацювання політкоректних прийомів перекладу відповідних тематичних лексичних груп. Пропоноване дослідження дозволило виявити деякі вже існуючі варіанти або можливі ефективні прийоми перекладу досліджуваних одиниць для їх відтворення українською мовою. Для випадків відсутності влучного україномовного еквіваленту, задля полегшення роботи перекладача, був запропонований алгоритм перекладацьких дій, спрямований на збереження адекватності та еквівалентності англійськомовного публіцистичного ТО в ТП.

ВИСНОВКИ

Динамічні глобалізаційні процеси орієнтують розвиток суспільства на утворення мультикультурної спільноти. Активне поширення ідей толерантності та поваги до гідності до людини незалежно від особливостей її походження спричиняє зміну в системах культурних цінностей глобальних суспільств. Одночасно з тим швидкість сучасних міграційних рухів також прискорюється, залишаючи все менше можливості поступової адаптації представників різних культур та національностей в умовах спільного проживання.

Природа ксенофобії комплексна, оскільки зачіпає соціальні, психічні й психологічні та лінгвістичні фактори. Одним із поширених різновидів ксенофобії є расизм, який за своєю суттю є ідеологією верховенства однієї раси над іншою. Історична довідка показала, що історія його активного пропагування є тривалою. Не зважаючи на те, що з середини ХХ ст. расистські настрої та прояви почали різко засуджуватися, реалії життя демонстрували, і продовжують демонструвати, що вони здебільшого перейшли із активної форми у пасивну.

ЗМІ як лакмусовий папірець суспільства на будь-якому етапі його становлення також яскраво відображають будь-які зміни у комунікативній політиці світу. Так, починаючи з кінця ХХ ст. мова публіцистики поступово позбавляється расової упередженості, тим самим впливаючи на зміни в соціумі. З таких позицій особлива увага в дослідженні була приділена англomовній пресі, оскільки саме вона є найпоширенішою за мовною ознакою та має можливість транслювати зовнішньополітичну позицію країн-світових лідерів.

Аналіз корпусу публіцистичних статей, вибраних із відомих англomовних газет дозволив виділити низку маркерів етнічної ідентифікації. З метою зручності вивчення перекладацького аспекту виокремлених маркерів, було наведено їх типологію за лексико-семантичною та структурною ознаками. Так, лексико-семантичні типи маркерів етнічності включають нейтральні (здебільшого фактично називають етнічність чи національність) та специфічні

маркери (обтяжені додатковими значеннєвими елементами). За структурним показником маркери етнічності розподіляються на одно-, дво- та трикомпонентні вербалізатори.

Вивчення перекладацького аспекту маркерів расової ідентичності на матеріалі фрагментів англійського публіцистичного дискурсу дозволило зробити висновки стосовно особливостей перекладу публіцистики загалом, та маркерів етнічності зокрема. Так, переклад публіцистичних текстів визнається як окремий вид перекладу лише небагатьма транслятологами. Проте, докладне вивчення перекладознавчої літератури показало, що нині вчені схиляються до його виокремлення у самостійний вид перекладу. Не останнім є фактор актуальності цього питання у розрізі суспільних зрушень: трансляція глобальних цінностей толерантності вимагає їх адекватної передачі усіма світовими мовами.

Вивчення перекладацького аспекту англійських публіцистичних маркерів етнічної приналежності виявило низку вдалих перекладацьких рішень, а саме: еквівалентний переклад, прийом додавання, смислового розширення та контекстуальної заміни. Для випадків відсутності влучного українського еквіваленту був також запропонований алгоритм перекладацьких дій, спрямований на збереження адекватності та еквівалентності ТО та полегшення роботи перекладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ECRI General Policy Recommendation No.7: National legislation to combat racism and racialdiscrimination of 13.12.2002. URL : http://www.coe.int/t/dghl/mo nito ring/ecr i/activities/GPR/EN/ Recommendation_No7/ecri03-8%20recommendation%20nr%207.pdf. (дата звернення: 12.01.2022).
2. Абрамова С. Ю. Африка: четыре столетия работорговли. М., 1992. 295 с.
3. Алимов В. В. Перевод в сфере профессиональной коммуникации : учебное пособие. М., 2005. 160 с.
4. Арутюнова Н. Д. Дискурс. Лингвистический энциклопедический словарь М., 1990. С. 136-137.
5. Брухаль Я. Б. Комунікативний підхід до вивчення публіцистичного дискурсу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер. : Філологічні науки*, 2014. 2. С. 23-28.
6. Брухаль Я. Б. Підходи до трактування поняття «публіцистичний дискурс». Тези доповідей XIII наукової конференції з міжнародною участю. Харків, ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. С. 19-21.
7. Гейко Н. Р. Закономерности и критерии перевода общественно-политической лексики в публицистическом дискурсе (на материале русского и английского языков) : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.20 сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. Челябинск, 2019. 210 с.
8. Гобино Ж.-А. Опыт о неравенстве человеческих рас. URL : http://www.hrono.info/libris/lib_g/gobino00.html. (дата звернення: 12.01.2022).
9. Гончар О. С. Публіцистичний дискурс та його функції. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/novitfilolog/21/7/pdf>. (дата звернення: 11.01.2022).]
10. Гринчак А. А. Протидія расизму, ксенофобії та екстремізму : навчальний посібник. Харків, 2018. 248 с.

11. Дудолодова О. В. К вопросу об определении медиа-дискурса. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/21263/82%20T1%20-Dudoladova.pdf?sequence=1>. (дата звернення: 13.01.2022).]
12. Зінченко А. В., Вернидуб Г. С. Актуалізація расової чутливості у фрагментах сучасного англomовного публіцистичного дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*, 2020. Вип. 13. Том 2. С. 84-87.
13. Коновець О. Сучасна періодика в системі наукової комунікації. *Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Сер. : Журналістика*, 2008. Вип. 16. С. 9-15.
14. Лицевой угол. URL : <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/192784>. (дата звернення: 21.12.2022).
15. Лук'янова Т. Г. Об'єктивація гендерних стереотипів англomовними атрибутивними сполученнями, що позначають природні характеристики людини. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/2431/1/209-212.pdf>. (дата звернення: 15.12.2022).
16. Михайлин І. Л. Історія української журналістики : підручник для вищої школи. Харків, 2005. 320 с.
17. Писаний Д. М. Апологія рабства в надрах расизму: природничо-наукові, соціокультурні та культурно-історичні концепції кінця XVIII – середини XIX ст. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Історичні науки*, 2010. № 23. С. 95-107.
18. Писаний Д. М. Апологія рабства в надрах расизму: природничо-наукові, соціокультурні та культурно-історичні концепції кінця XVIII – середини XIX ст. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Історичні науки*, 2010. № 23. С. 95-107.
19. Политкорректность. Национальная политическая энциклопедия. URL : <http://politike.ru/termin/politkorrektnost.html/>. (дата звернення: 22.12.2022).
20. Пометун О. І., Султанова Л. Ю. Людина у полікультурному суспільстві : навчально-методичний посібник для викладачів вищих навчальних

закладів з курсу за вибором для студентів соціогуманітарних спеціальностей. К., 2010. 248 с.

21. Райс К. Классификация текстов и методы перевода. URL : http://zhurnal.lib.ru/w/wagapow_a_s/rais-classif.shtml. (дата звернення: 21.12.2022).

22. Расы и общество. [ред. кол.: Ю. В. Бромлей (отв. ред.), И. Р. Григулевич, С. И. Брук и др.]. М. : Наука, 1982. 352 с.

23. Рощина К. Е. Відтворення гендерного аспекту лінгвостилістичних особливостей жанру «Лист редактора» в сучасному англomовному публіцистичному дискурсі українською мовою. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25778/1/Roschina_magistr.pdf. (дата звернення: 12.01.2022).

24. Сегеда С. Антропология : навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вузів. К., 2001. 336 с.

25. Смоляна Т. А. Комунікативні стратегії й тактики, реалізовані максимами Й. В. Гете в публіцистичному дискурсі. *Одеський лінгвістичний вісник*, 2015. №6. С. 89-93.

26. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. М., 2008. 624 с.

27. Тишакова Л. Т. Деякі аспекти аналізу публіцистичного дискурсу. URL : <http://www.uk.xlibx.com/4fililogiya/41769-14-germanistika-hhi-stolittikognitivna-socio-pragmalingvistika-tezi-dopovidey-iii>. (дата звернення: 11.11.2021).

28. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы) : учебное пособие. СПб., 2002. 416 с.

29. Хантингтон С. Кто мы? : вызовы амер. нац. идентичности. М., 2004. с. 635.

30. Чепіль О. Я. Феномен дискурсу у сучасній лінгвістиці. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE

E_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nznuoaf%5F2011%5F20%5F31%2Erdf. (дата звернення: 23.12.2022).

31. Черепанова Л. Л. Дискурс региональных СМИ: психологический аспект : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19 «теория языка». Пермь, 2007. 20 с.

32. Bassnett S. Redefining Translation and Interpretation in Cultural Evolution. *Language and Arts Discipline*, 2017. pp. 52-93 p.; Bassnett S. *Translation. The new critical idiom*. L., 2014. 212 p.

33. Bordeau J. *Xenophobia: the violence of fear and hate*. New York, 2009. 64 p.

34. Canetti-Nisim D. Contributory factors to Political Xenophobia in a multicultural society: the case of Israel. *International Journal of Intercultural Relations*. Houston, 2003. pp. 307-333.

35. Cartwright S. Diseases and Peculiarities of the Negro Race. URL : <http://www.pbs.org/wgbh/aia/part4/4h3106t.html>. (дата звернення: 23.11.2021).

36. Conboy M. *The Language of Newspapers Socio-Historical Perspectives*. Gateshead, 2010. 176 p.

37. Crowther J. *Xenophobia*. Oxford Advanced Learners Dictionary of Current English : International New Students. London, 1995. pp. 1385.

38. Fairclough N., Wodak R. Critical discourse analysis. In: T. Van Dijk (Hg.): *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. London, 1997. pp. 258-284.

39. Fleming G. Newspaper Sections and Terms. URL : <http://asher.ru/library/human/politicalcorrectness>. (дата звернення: 30.10.2021).

40. Husam H. O. Translation of political discourse in the middle-eastern context. *Pakistan Journal of Languages and Translation Studies*. Pakistan, 2015. P. 16-27.

41. Lomeland H. Israeli schools as agents of citizenship: The role of history in creating civic identities. URL :

odahioa.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/10642/891/Lomeland_Hanna.pdf . (дата звернення: 10.01.2022).

42. Morton S. G. *Crania Americana; or, A Comparative View of the Skulls of Various Aboriginal Nations of North and South America: To which is Prefixed An Essay on the Varieties of the Human Species*. URL : <http://chnm.gmu.edu/egyptomania/scholarship.php?function=detail&articleid=4>. (дата звернення: 09.01.2022).

43. Newmark P. *About Translation Multilingual Matters*. Clevedon, 1991. 184 p.

44. Potter J., Wetherell W. *Discourse and social psychology*. Beverly Hills, 1987. 216 p.

45. Reynolds V. *The Socio-Biology of Ethnocentrism: Evolutionary Dimensions of Xenophobia, Discrimination, Racism, and Nationalism*. Croom Helm. London, 1987. 372 p.

46. Xenophobia. *Longman Dictionary of Contemporary English*. URL : <https://www.ldoceonline.com/dictionary/xenophobia>. (дата звернення: 12.12.2022).

47. Xenophobia. *Online Etymology Dictionary*. URL : https://www.etymonline.com/word/xenophobia#etymonline_v_30591. (дата звернення 18.12.2021).

48. Xenophobia. *Oxford Learners Dictionary*. URL : <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/xenophobia?q=xenophobia>. (дата звернення: 22.12.2021).

49. Xenophobia. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/xenophobia>. (дата звернення: 25.12.2021).

50. Yakushko O. *Xenophobia : understanding the roots and consequences of negative attitudes toward immi-grants*. *Educational Psychology Papers and Publications*. Nebraska, 2009. pp. 36–66.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Los Angeles Times. URL : <https://www.latimes.com/>
2. The Guardian. URL : <https://www.theguardian.com/international>
3. The Independent. URL : <https://www.independent.co.uk/>
4. The New York Times. URL : <https://www.washingtontimes.com/>
5. USA Today. URL : <https://www.usatoday.com/>